

Parlament de Joan Viñas

Benvolgut rector Jaume Puy,

Benvolguda regidora Sandra Castro,

Benvolgut director de la unitat de desenvolupament i cooperació Pere Enciso

Benvolguda Sra. Sra. Janine Künzi

Benvolguda Coordinadora de compromís social, igualtat i cooperació Núria Camps,

Benvolguts companys i companyes

Agraïxo l'amable invitació de parlar-vos del Professor Arcadi Oliveres, un home que ha dedicat la seva vida a lluitar per un món millor, més just, més ecològic, contra les guerres i l'armament, a favor de la pau., motiu pel qual heu posat el seu nom a aquest important centre de documentació en cooperació i solidaritat de la Universitat de Lleida, cosa que me n'alegro i us felicito per la iniciativa.

Em sento honorat de que m'hàgiu escollit. Per mi l'Arcadi és una persona, una amic, un mestre en molts àmbits de la vida, admirat des dels molts anys que fa que el conec.

Ell ja d'estudiant es va comprometre en contra de la dictadura franquista i a favor de la llibertat i va participar en la caputxinada.

Era Professor Titular d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona Ha sigut un home compromès amb el que creia. Era seguidor de Jesús, però no només de boca, sinó compromès treballant per la pau, la justícia, a favor de les persones i dels pobles oprimits, fins a la mort.

Ell va presidir i impulsar molts anys: del 2001 al 2014, Justícia i Pau de Barcelona, continuant l'obra de Joan Gomis, un gran home. He assistit a reunions amb la seva participació i a conferències seves. Sempre m'ha admirat la seva facilitat de paraula: parlava ràpidament, i la seva increïble memòria, donant dades que acompanyava a les seves conferències. Combinava la militància amb les denúncies constants que feia, amb una sustentació basada en els seus coneixements de d'economia aplicada de manera que posava molt difícil debatre'l. No eren denúncies infundades.

Aquest aprofitament dels coneixements universitaris a favor de la pau i de la justícia, d'una economia no basada en un capitalisme exacerbat, en un creixement econòmic constant com a única solució pel benestar, encara que es carregui el ecosistema planetari, el vaig agafar com model i em va servir a mi per, en més de dos ocasions, en les reunions de la EUA European University Association de rectors de les universitats europees, interpel·lar-los demanant que aquells que dirigeixen universitats amb centres punters d'economia els dediquin a trobar una sortida social amb una economia justa,

que oferissin alternatives viables; per això n'eren universitats de referència. No sols parlar-ne. L'Arcadi m'ho havia ensenyat i em servia d'exemple.

Era un gran lluitador contra el capitalisme, que fomenta el consumisme i crea els greus desequilibris econòmics i socials mundials, provocant la fam al món i la mort de tantes persones de gana o a la mediterrània quan busquen una vida millor. Defensava la banca ètica, el consum responsable i l'objecció fiscal.

Un altra de les seves lluites era a favor de la pau. El veiem en les manifestacions contra la guerra, contra la despesa militar, rebatent la dita amb la que la justifiquen tots els governs de torn i que és un oximoron, de que “si vols la pau prepara't per la guerra” per el de “si vols la pau, prepara't per la pau”.

Un fort desencís que va patir va ser quan el PSOE, dirigit per Felipe González, va traïr la promesa amb la que va guanyar les eleccions de 1982, de que ens trauria de la OTAN amb un referèndum, però quan el va convocar va demanar, amb tota la força personal i de l'Estat, que votéssim que Sí, una manipulació, com denunciava Arcadi, i va guanyar amb el 52% de Sí, pel que vam continuar a la OTAN incrementant molt la despesa militar: 20.000 milions d'euros el 2020 o 56 milions d'euros al dia.

Els números que donava de la despesa militar eren esfereïdors; molt superiors als que surten als mitjans oficials, ja que sabia com aconseguir-los i ho transparentava denunciant-ho. S'acabaria la fam i set al món si s'hi dediquessin aquests diners. És una immoralitat més de tantes altres que provoca el sistema capitalista, que ell tant combatia.

Permeteu-me explicar un altra experiència personal. A poc d'entrar com rector al despatx vaig comprovar que ens enviaven molts llibres, que la secretària deixava sobre la taula – i després els enviàvem a la biblioteca. Un llibre que em va deixar astorat venia del ministerio de defensa de Madrid i era l'exposició dels avenços en recerca militar. Amb tots detalls explicava com s'havien aconseguit bales que perforaven les armilles antibales i armes que “mataven de manera neta”. Aquesta recerca el govern la comptava com despesa en recerca als pressupostos, i no militar, pel que ens feia creure que augmentava el minso pressupost dedicat a la recerca. ¿Com poden haver-hi persones que es dediquen a investigar cómo es pot matar millor i més ràpid?

“Protesta, desobeeix i perd la por” és una de les consignes que ell promovia i deia que amb la desobediència s'aconsegueixen victòries, com la objecció de consciència a la mili, que va acabar amb la desaparició de la mateixa.

Aquest treball per la pau al món, a l'igual que les altres lluites que va portar, ho va fer durant tota la vida, de manera que va participar activament en les mobilitzacions contra la guerra d'Irak, que desgraciadament el govern del PP d'Aznar no va fer cap cas i el Bush ens ha portat a la greu situació actual del terrorisme mundial, guerra perduda d'Afganistan, i tant sofriment i morts arreu, especialment als països àrabs.

La defensa de que Espanya destinés el 0,7% del PBI a ajudar al tercer món va ser un altra de les seves lluites, dins de Justícia i Pau, unint-se a tanta gent que exigien al Govern que ho apliqués, i no menys del 0'2%, amb moments àlgics el 1994, així com al condonació del deute extern i tenir un comerç just. Es va aconseguir que el govern de l'Estat es comprometés a arribar-hi en un termini breu però raonable, però avui encara no hem superat el 0,2%, governi qui governi.

A l'Arcadi el trobaves donant xerrades a tot arreu, anant als pobles i als col·legis. No discriminava les invitacions, vinguin d'una associació de veïns d'un barri poble, col·legi o Universitat, La meva germana, professora d'Institut públic a Rubí, m'explica que li sorprenia que els alumnes no badessin boca durant tota la seva conferència plena de números. Els captivava perquè parlava des del cor, amb mirada neta i una mica múrria. Atreïa l'atenció, feia seva l'audiència. Una gran qualitat de bon professor. I és que hi posava el cor, creia profundament el que deïa, considerava urgent i imprescindible el canvi social.

He parlat amb alumnes que van tenir al Prof. Arcadi Oliveres de mestre i el tenen de referent, que tant manca als joves d'avui. ¡Què important és ser professor, no sols pels coneixements que imparteixes, sinó especialment pels principis i valors que els transmetem!.

A més la seva memòria i sensibilitat feia que els que els qui es trobaven amb ell es sentíssim importants, ja que es recordava del nom, del lloc, etc. Estava sempre obert als demés.

Quan va sortir el moviment del 11 M, el maig del 2011, l'Arcadi s'hi va unir i va anar a les seves manifestacions, i els parlava com a activista i com a professor. Poc després li van demanar d'entrar en la política diguem "oficial", la del Parlament, partits polítics i govern. Ell va col·laborar en el procés constituent amb la monja Teresa Forcades, però va declinar perquè preferia la llibertat de fer política des dels moviments civils, que poden influir molt i aconseguir canvis que "des de dalt", des dels llocs de comandament i poder, son impossibles pels frens dels poders fàctics i econòmics. Els grans canvis, les revolucions, es fan des "de baix", des del poble. Arcadi ens prevenia contra els populismes, que aprofiten les mancances socials i del sistema per oferir solucions fàcils tot criticant-lo, de manera que aconseguix molts vots de gent desencantada de la democràcia i la llibertat, amb el perill de que si aconseguixen el poder, tornin els fascismes i les dictadures. Les baralles entre demòcrates i els mals exemples i males gestions dels que ens manen son brou de cultiu per aquests partits populistes.

Arcadi insistia en la necessitat de la formació i reflexió per evitar ser enganyats i en la responsabilitat dels mitjans de comunicació al servei dels partits i poders que esbiaixen la realitat i renten cervells. Cal formar ments crítiques, i la Universitat hi tenim un paper important, no formar sols tècnics, sinó persones madures capaces de discernir quan, com i on aplicar aquestes tècniques apreses. Era una de les crítiques al procés de Bolonya, que, si s'aplicava malament, podia disminuir l'esperit crític de l'alumnat.

Per aconseguir canvis socials positius cal que hi hagi una base social que els defensi, que cregui en ells. Per això la necessària informació i formació. Quan son quasi tots els partits polítics els que porten en el seu programa electoral unes mateixes propostes socials demandades des de la ciutadania, aleshores son molt més fàcils d'implementar. L'Arcadi ens avisa de que no baixem la guàrdia, que les llibertats aconseguides amb molts esforços fa anys, es poden perdre si no es defensen. Per això s'alegra de les marxes i manifestacions del procés independentista que beu de les manifestacions de fa més de 40 anys, quan volíem sortir de la dictadura franquista i, massivament al carrer, cridàvem aleshores: llibertat, amnistia i estatut d'autonomia.

El sentit de la vida de l'Arcadi l'impulsava a estar present i lluitar contra les injustícies socials a favor dels més dèbils. Per això el trobem en totes les causes que els defensen, com la denúncia de la Llei d'estrangeria que és d'un gran cinisme i fariseisme i que provoca tant de sofriment. L'Arcadi va recolzar els immigrants tancats a l'església del Pi, aconseguint papers per 1300 persones, i la gran manifestació feta a Barcelona amb el lema "Volem Acollir", un exemple per tot el món desenvolupat, a la qual bastants lleidatans hi varem participar.

En el darrer any va tornar a sortir a defensar els presos polítics catalans, quan es pensava que ja no li caldria més des de la instauració de la democràcia. Arcadi es va alegrar molt del gran acte de desobediència civil que va suposar la votació del 1 d'octubre de 2017 en que es volia trencar amb el règim del 78, que considera sorgit sota un cop d'estat no publicitat de Joan Carles I instaurant la monarquia. Encara que considerava que s'havia abans de definir quin tipus de república es votava, ja que ell es considerava independentista d'una república social, no de qualsevol república, i menys de la que reproduís els defectes del govern de l'Estat espanyol.

A l'igual que molts de nosaltres, Arcadi va creure que la construcció d'Europa estava basada en una Europa social unida; però els interessos econòmics dels seus membres i els lobbies de pressió van deixar molt minvada aquesta Europa social. L'escàndol dels morts a la mediterrània recau sobre la consciència dels líders europeus actuals, lluny de les idees i objectius dels pares d'Europa Adenauer, Gasperi, Schuman (Churchill, Monnet, Spinelli, Spaak). És una Europa eminentment econòmica i no és la Europa dels pobles. Arcadi la critica senyalant com positiu que certes legislacions son bones, com la que va contra el canvi climàtic, que obliga a l'Estat espanyol a alinear-se.

Arcadi ens recorda que no confonguem la Unió Europea i el Parlament europeu amb el Consell d'Europa, que ha fet el Conveni Europeu de Drets Humans i la Carta Social Europea i té el Tribunal Europeu de Estrasburg, les sentències del qual son obligatòries pels seus membres.

Un altra anècdota meva: l'any 1998, com secretari general de l'Associació de Degans de Facultats de Medicina Europeus vaig impartir a Praga una conferència sobre Educació Mèdica, presentant l'experiència de la nostra Facultat de Lleida. Aleshores vaig recollir frases de la devia haver estat la Constitució Europea, que eren compromeses en favor de la igualtat, justícia social, Europa acollidora, social, Constitució que no es va aprovar

perquè França i Holanda van votar en contra. Fa pocs anys, preparant un altra conferència, vaig repassar la anterior i em va fer pena que ara la Unió Europea, s'hagi convertit quasi exclusivament en un mercat econòmic en el que es barallen entre Estats per aconseguir més poder i més diners. Va ser una pena que mai s'aprovés la Constitució Europea.

Les darreres reflexions que ens ha deixat Arcadi Oliveres abans de morir són sobre la Pandèmia del Covid19, les seves causes, acusant al capitalisme que ha degradat el planeta amb l'excés de consum i emissions de CO2. Els grans capitalistes hi ha sortit guanyant de la greu crisi econòmica mentre que molta gent pateix atur, entra a la pobresa. La pandèmia és un advertiment per canviar el model de relacions econòmiques mundial, renunciant al creixement econòmic constant, una ocasió per reforçar les estructures socials, com la sanitat i l'educació, per centrar l'eix no en el diner sinó en les persones, i, per tant, en la vida.

Arcadi demana una educació en valors de pau, sostenibilitat i solidaritat, acompanyant les persones vulnerables. Crec un gran encert el donar el nom d'Arcadi Oliveres al nostre Centre de Documentació en Cooperació i Solidaritat. Un home que ha dedicat tota la seva vida a aquest fi. La UdL ja li havia fet un homenatge el 15 de maig de 2019, molt ben organitzat, que ens va emocionar a tots i ell va agrair de tot cor, tot informant-nos que era el primer homenatge que li feia una universitat catalana. Felicito als organitzadors: Núria Camps, Pere Enciso, Xavier Pelegrí, Rafa Allepuz, i altres: va ser tot un encert, ja que, per desgràcia nostra, menys de dos anys després ens ha deixat.

La darrera vegada que vaig parlar amb ell va ser poc temps abans de morir. El vaig telefonar al mòbil i si va posar. Vam xerrar una estona, sobretot de la seva malaltia – ja que jo soc metge. Em va dir que quan li agafaven els dolors – el càncer de pàncrees en pot donar molts – s'ho passava molt malament, però que darrerament amb els tractaments que li donaven ho tenia més controlat. Em va doldre no poder fer res per ajudar-lo. Va recordar amb estimació l'homenatge que li havia fet la UdL. Ens vam acomiadar, tot sabent que no tornaria a veure'l ni parlar amb ell.

Agraeixo de nou l'amable invitació a dirigir-vos unes paraules que em surten del cor, perquè estimo l'Arcadi, el tinc com a referent, admiro el seu compromís en favor dels dèbils d'aquest món que fa que interpel·li constantment la meua vida. Ell va viure l'amor obert a tothom, i com diu la seva esposa Janine, sense amor no millorarà el món. Sap molt greu que persones tan compromeses i actives morin, doncs van escasses, però estic convençut que ens està veient, no ens deixarà i inspirarà seguidors seus a continuar la seva obra fins aconseguir un món més just. Tinc l'esperança que s'aconseguirà.

Moltes gràcies per la vostra atenció.

Joan Viñas